

Lovforslag nr. L 222. Fremsat den 23. februar 1988 af Kirsten Lee (RV), Bernhard Baunsgaard (RV), Marianne Jelved (RV), Dagmar Mørk Jensen (RV), Aase Olesen (RV) og Niels Helveg Petersen (RV)

Forslag

til

Lov om ændring af ægteskabsloven

(Separations- og skilsmissebetingelser)

§ 1

I lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, jf. lovbekendtgørelse nr. 630 af 15. september 1986, som ændret ved lov nr. 223 af 22. april 1987, foretages følgende ændringer:

1. §§ 29–41 ophæves, og i stedet indsættes:

»Separation

§ 29. En ægtefælle, som ikke mener at kunne fortsætte samlivet, har ret til separation.

§ 30. Separationens virkninger bortfalder for fremtiden, hvis ægtefællerne fortsætter samlivet ud over en rimelig overgangsperiode eller genoptager samlivet uden på ny at ophæve dette inden for kortere tid.

Skilsmisse efter separation

§ 31. En ægtefælle har ret til skilsmisse efter 1 års separation.

Stk. 2. Ægtefæller har ret til skilsmisse efter 6 måneders separation, hvis de er enige om skilsmisse.

2 års adskillelse

§ 32. En ægtefælle har ret til skilsmisse, når ægtefællerne på grund af uoverensstemmelse har levet adskilt i de sidste 2 år.

Utroskab

§ 33. En ægtefælle har ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle har været utro eller har deltaget i et lignende seksuelt forhold. Skilsmisse kan dog ikke kræves, hvis ægtefællen har været indforstået med handlingen eller senere må anses at have frafaldet sin ret.

Stk. 2. Skilsmisse kan ikke opnås på grundlag af utroskab, der har fundet sted, mens ægtefællerne er separeret.

Stk. 3. Ansøgning om skilsmissebevilling må indgives eller retssag anlægges inden 6 måneder efter, at ægtefællen er blevet vidende om handlingen, og inden 2 år efter, at den er begået.

Vold

§ 34. En ægtefælle har ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle har udøvet forsættelig vold af grovere karakter over for denne eller børnene.

Stk. 2. Ansøgning om skilsmissebevilling må indgives eller retssag anlægges inden 1 år efter, at ægtefællen er blevet vidende om handlingen, og inden 3 år efter, at den er begået.

Bigami

§ 35. En ægtefælle har ret til skilsmisse, når

ålf00000988

den anden ægtefælle har indgået nyt ægteskab i strid med § 9.«

2. § 42, stk. 1, 2. pkt., ophæves.

3. I § 43, stk. 1, affattes 1. pkt. således:

»Inden bevilling til separation eller umiddelbar skilsmisse efter §§ 32–35 meddeles eller domsforhandling i en retssag herom afsluttes, skal der forsøges mægling mellem ægtefællerne om fortsættelse af ægteskabet.«

4. § 44 affattes således:

»§ 44. Inden bevilling til separation eller skilsmisse meddeles, skal der endvidere foretages vilkårsforhandling. Hvis der ønskes skilsmisse efter § 31 og vilkårene for separationen gælder også for tiden efter skilsmissen, er vilkårsforhandling dog ikke nødvendig.

Stk. 2. Regler om vilkårsforhandling fastsættes af justitsministeren. Det kan i disse regler bestemmes, at vilkårsforhandling bortfalder for en ægtefælle, der ikke har ophold her i landet.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. oktober 1988.

§ 3

Stk. 1. Er der før lovens ikrafttræden indgivet ansøgning om bevilling til separation eller skilsmisse eller anlagt retssag om separation eller skilsmisse, anvendes den tidligere lovgivnings regler.

Stk. 2. Såfremt begge ægtefæller anmoder derom, inden bevilling meddeles eller endelig dom afsiges, anvendes dog bestemmelserne i § 1.

§ 4

Om ægtefællers adgang til skilsmisse på grundlag af separation meddelt før lovens ikrafttræden anvendes bestemmelserne i § 1.

§ 5

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske eller grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Hovedsigtet med lovforslaget er at foretage en revision af ægteskabslovens kapitel 4 om separation og skilsmisse.

Medlemmer af Det Radikale Venstre fremsatte den 14. januar 1987 forslag til lov om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning. (Skilsmisseret efter vold). Lovforslaget blev vedtaget enstemmigt ved 3. behandling den 7. april 1987. I Retsudvalgets betænkning blev der bl.a. fra Det Radikale Venstre givet udtryk for, at man ønskede, at der i folketingsåret 1987-88 blev fremsat et lovforslag til modernisering af separations- og skilsmisereglerne, se Folketingsstidende 1986-87 (1. samling), forhandlingerne sp. 5125, 7201, 9741 og 10119 samt tillæg A sp. 2993, tillæg B sp. 585 og tillæg C sp. 373.

Det er oplyst, at regeringen ikke agter at fremsætte et lovforslag, hvorfor forslagsstillerne fremsætter et lovforslag, der bygger på den betænkning om separations- og skilsmissebetingelser (betænkning nr. 1121/1987), som er udarbejdet af en arbejdsgruppe under Justitsministeriet.

2. Lovforslagets indhold

Adgang til separation

Efter lovforslaget skal en ægtefælle have ret til separation, uanset hvordan den anden ægtefælle stiller sig hertil.

Efter § 29 i den gældende ægteskabslov har ægtefæller ret til separation, når de mener ikke at kunne fortsætte samlivet og er enige om at søge separation. En ægtefælle har endvidere ret til separation, selv om den anden ægtefælle protesterer, hvis denne groft har forsømt familiens underhold eller groft krænket andre pligter over for ægtefællen eller børnene. Det samme gælder, hvis forholdet mellem ægtefællerne af andre grunde må anses for ødelagt, medmindre ødelæggelsen hovedsagelig beror på ægtefællens eget forhold, jf. § 30, stk. 1. En ægtefælle har endvidere ret til separation, hvis der foreligger omstændigheder, som ville give den pågældende ret til at kræve skils-

nisse, jf. § 30, stk. 2. Efter gældende lovgivning er der således i princippet ikke ensidig ret til separation.

Ægteskabsudvalget foretog i begyndelsen af 1970'erne en gennemgang af praksis, der viste, at domstolene kun nægter separation i meget få tilfælde, og siden har der kun været én højesteretsdom og én trykt landsretsdom, hvor der blev frifundet for separationspåstanden.

I arbejdsgruppen var der enighed om, at der som foreslået af Ægteskabsudvalget og det norske udvalg og i overensstemmelse med finsk og svensk lovgivning bør indføres ensidig adgang for en ægtefælle til at få separation, uanset hvordan den anden ægtefælle stiller sig hertil. Der vil i alt væsentligt kun være tale om en kodifikation af allerede eksisterende praksis, og lovgivningen bør i tilfælde som det foreliggende tilpasses den praksis, som faktisk følges, således at reglerne giver et korrekt udtryk for de reelle muligheder for separation. Udviklingen i samfundet går generelt i retning af at give begge parter større selvstændighed og frihed i deres samliv. Denne udvikling bør afspejle sig i muligheden for at få separation uden hensyn til den anden parts ønsker.

Forslaget vil betyde en vigtig afdratisering af separationsagerne. Spørgsmålet om, hvorvidt der skal meddeles separation, vil ikke længere kunne give anledning til tvist mellem ægtefællerne. Det bliver således ikke nødvendigt for en part at overveje sin stilling til den andens separationsønske, og det bliver unødvendigt med detaljerede og pinagtige forklaringer i retten for at belyse årsagerne til ægteskabets sammenbrud. Motiverne bag de få frifindelsespåstande er det vanskeligt at analysere. Sagsøgte kan nære ønske om at fortsætte ægteskabet, f.eks. hvis dette har været langvarigt, ligesom religiøs tilknytning, etnisk baggrund eller hensyn til familien kan spille en rolle. Man kan imidlertid ikke se bort fra, at også andre hensyn kan være afgørende, f.eks. et ønske om at opnå en gunstigere position, når der skal forhandles eller træffes afgørelse om de vilkår, der skal gælde for separationen.

Kravet om samlivsophævelse

Den gældende retstilstand, hvorefter separationen bortfalder for fremtiden, hvis samlivet genoptages, foreslås opretholdt i overensstemmelse med arbejdsgruppens anbefaling.

Der henvises til betænkningen, side 22–25, side 33–34 og bemærkningerne til § 30 i lovudkastet.

Separationstidens længde

Arbejdsgruppen har ligesom Ægteskabsudvalget og det norske udvalg fundet, at separationsperioden som udgangspunkt fortsat bør være af 1 års varighed. Hvis separationsperioden skal være en realitet som prøvetid i de tilfælde, hvor den ene af ægtefællerne ønsker at genoptage samlivet, kan den vanskeligt være kortere end 1 år.

I tilfælde, hvor ægtefællerne er *enige* om at ønske skilsmisse, er det efter arbejdsgruppens opfattelse tilstrækkeligt, at de har været igennem en separations-tid på 6 måneder. Ægtefællerne kan i denne periode nå at overveje deres fremtidige situation, samtidig med at de får hinanden og deres konflikter på afstand.

Der henvises til betænkningen side 42–43-

To års adskillelse

Efter den gældende lovs § 33 har enhver af ægtefællerne ret til skilsmisse, når deres samliv på grund af uoverensstemmelser har været hævet i de sidste tre år.

En ægtefælle har efter den gældende § 34 ret til skilsmisse, når den anden mod ægtefællens vilje og uden fyldestgørende grund har ophævet samlivet og dette derefter har været hævet i de sidste to år.

Arbejdsgruppen foreslår, at der også i fremtiden skal være adgang til umiddelbar skilsmisse efter længere tids samlivsophævelse uden separation. Der er ikke grund til, at ægtefællerne skal igennem en yderligere separationsperiode på ½–1 år, hvis de begge eller blot en af dem ønsker ægteskabet opløst. Som det fremgår af de talmæssige oplysninger i betænkningens afsnit 1.2.2.–1.4., anvendes den gældende bestemmelse i § 33 i et vist omfang i praksis. Arbejdsgruppen foreslår i lighed med gældende finsk og svensk ret og det norske udkast, at skilsmis- sen skal kunne opnås efter en samlivsophævelse, der har varet i mindst 2 år.

Arbejdsgruppen har fundet, at det fortsat bør fremgå af bestemmelsen, at alene samlivsophævelse på grund af uoverensstemmelse kan danne grundlag for skilsmisse. Faktisk adskillelse, der ikke skyldes uenighed, men f.eks. arbejds- eller uddannelsesmæs-

sige forhold, institutions- eller fængselsophold, bør ikke kunne medføre umiddelbar skilsmisse. Der henvises til betænkningen side 44–45.

Skilsmisse på grund af utroskab

Ifølge ægteskabslovens § 37 har en ægtefælle ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle har gjort sig skyldig i ægteskabsbrud eller andet forhold, der kan side- stilles hermed. Skilsmisse kan dog ikke kræves, hvis ægtefællen selv har givet anledning til handlingen eller må anses for at have frafaldet sin ret. Ifølge stk. 2 kan der i stedet for skilsmisse gives separation, hvis hensynet til børnene eller andre vægtige grunde på afgørende måde taler derfor. I stk. 3 findes frister, inden hvilke retssag om skilsmisse må anlægges eller bevillingsansøgning indgives.

En tilsvarende regel findes i Norge og fandtes indtil lovændringerne i henholdsvis 1973 og 1987 i Sverige og Finland.

Mens den danske og finske regel har haft betydelig anvendelse, er den påberåbt i langt færre tilfælde i Norge og Sverige.

I Danmark tyder en gennemgang af de foreliggende noget sparsomme oplysninger på, at i hvert fald 25–30 pct. af alle danske ægteskabsopløsninger sker med utroskab som skilsmissegrund.

Indstillingen i Ægteskabsudvalget til utroskab som skilsmissegrund var præget af megen tvivl, se betænkning 2 (nr. 697/73), side 17–18.

Det var hele Ægteskabsudvalgets opfattelse, at bestemmelsen i § 37, stk. 2, om separation i stedet for skilsmisse burde ophæves. Udvalget var ikke bekendt med, at bestemmelsen var anvendt af domstolene.

Hele udvalget gik også ind for at ophæve adgangen til skilsmisse på grund af utroskab i separationstiden.

Ved de lovændringer, der blev gennemført i Sverige i 1973 og i Finland i 1987, blev adgangen til umiddelbar skilsmisse ved utroskab ophævet. Også det norske udvalg har foreslået utroskabsbestemmelsen ophævet.

I arbejdsgruppen er det gjort gældende, at utroskab ikke bør sættes i særklasse som skilsmissegrund, og at det er betænkeligt at bevare en regel, der så klart er udtryk for et snævert skyldprincip. Med indførelse af en ensidig adgang til separation vil den ægtefælle, der føler sig krænket af den andens utroskab, få tilstrækkelig mulighed for at komme ud af ægteskabet. Den udbredte anvendelse i dag af utroskabsbestemmelsen skyldes antagelig, at den benyttes af enige ægtefæller som middel til at opnå umiddelbar skilsmisse, og er i mange tilfælde næppe udtryk for, at den ene ægtefælle føler sig specielt krænket på grund af

utroskaben. Det forekommer modstridende, samtidig med at arbejdsgruppen afviser adgangen til umiddelbar skilsmisse for ægtefæller, der er enige herom, at bevare utroskabsreglen, således som den anvendes i dag.

Heroverfor er det anført, at utroskab formentlig i dag af en betydelig del af den danske befolkning opfattes som en så grov krænkelse af den anden ægtefælle, at det ville føles stødende, om man ophævede den mulighed, den krænkede traditionelt har haft for at få ægteskabet opløst. I modsætning til, hvad der er eller var tilfældet i Norge og Sverige, har reglen i dag en betydelig praktisk anvendelse i Danmark. Når tendensen i øvrigt går i retning af at udvide adgangen til at komme ud af ægteskabet, kan det gøres gældende, at der ikke på et centralt område som det foreliggende bør ske en begrænsning i adgangen til umiddelbar skilsmisse.

Selv om der i arbejdsgruppen har været delte meninger om, hvorvidt adgangen til umiddelbar skilsmisse på grundlag af utroskab bør opretholdes, er utroskabsbestemmelsen medtaget i lovudkastets § 33. Der har i arbejdsgruppen været enighed om, at der er behov for en modernisering af bestemmelsens ordlyd.

Arbejdsgruppens medlemmer er med Ægteskabsudvalget enig i, at den gældende regel i § 37, stk. 2, under alle omstændigheder bør ophæves.

I arbejdsgruppen er der, ligesom der var i Ægteskabsudvalget, enighed om at foreslå adgangen til skilsmisse på grundlag af utroskab i separationstiden ophævet. Den krænkelse, som kan påføres en ægtefælle gennem den andens seksuelle forhold, kan kun betragtes som væsentlig, så længe ægtefællerne lever sammen i ægteskab. Samtidig skaber en sag på dette grundlag uro om de vilkår, der ellers skulle være lagt fast ved separationen. Endelig anvendes muligheden vel ikke sjældent ud fra et fælles ønske om at forkorte den 1-årige separationstid, hvilket der ikke synes at være behov for, når separationstiden for enige ægtefæller foreslås nedsat til 6 måneder.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovforslagets § 33.

Vold

Den gældende lovs § 39 giver en ægtefælle ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle har udøvet vold af grovere karakter over for denne eller børnene. Bestemmelsen fik sin nuværende ordlyd ved lov nr. 223 af 22. april 1987. Den blev enstemmigt vedtaget i Folketinget.

Lovforslagets § 34 er i overensstemmelse med den gældende formulering. Der henvises i øvrigt til arbejdsgruppens betænkning side 49.

Bigami

Ifølge ægteskabslovens § 9 må den, som tidligere har indgået ægteskab, ikke indgå nyt ægteskab, så længe det tidligere ægteskab består. Indgås ægteskab i strid med bestemmelsen, kan såvel det nye som det hidtidige ægteskab opløses. Ifølge ægteskabslovens § 23, stk. 1, omstødes et ægteskab, hvis det er indgået i strid med § 9. Dette gælder dog ifølge § 23, stk. 2, ikke, når det tidligere ægteskab er opløst, inden sag er anlagt. Efter den gældende lovs § 36 har en ægtefælle ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle har indgået nyt ægteskab i strid med § 9.

Arbejdsgruppen har ikke behandlet omstødelsesreglerne. Derfor har man bevaret den gældende regel om adgang til skilsmisse, når den anden ægtefælle har indgået nyt ægteskab, medens et andet ægteskab endnu består.

Ikke andre skilsmissegrunde

I den gældende ægteskabslov findes der endnu nogle regler om adgang til umiddelbar skilsmisse.

Ifølge den gældende § 35 har en ægtefælle ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle er forsvundet og der er gået tre år, siden den pågældende sidst vides at have været i live.

Efter den gældende § 38 har en ægtefælle ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle med kundskab eller formodning om at lide af kønssygdom, som endnu frembyder smittefare, ved samleje har udsat ægtefællen for smitte. Skilsmisse kan dog ikke kræves, hvis ægtefællen med kundskab om smittefare frivilligt lod sig udsætte for den.

Ifølge den gældende § 40 har en ægtefælle ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle af en dansk domstol er idømt fængsel i 2 år eller derover. Dette gælder dog ikke, hvis ægtefællen frivilligt har medvirket til den strafbare handling eller samtykket i den.

Efter den gældende § 41 har en ægtefælle ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle lider af sådan sindssygdom, at fortsættelsen af ægteskabet ikke bør fordres og sygdommen under ægteskabet har været i de sidste tre år. Såfremt særlige grunde taler herfor, kan skilsmisse dog gives, selv om sygdommen har været i mindre end tre år.

Om anvendelse i praksis af de nævnte skilsmissegrunde henvises til de talmæssige oplysninger i afsnit 1.2.2.-1.4. i betænkningen side 10-14.

Arbejdsgruppen foreslår reglerne i den gældende ægteskabslovs § 35, § 38, § 40 og § 41 ophævet.

Fremgangsmåden i skilsmissegager efter separation

Efter gældende ret er bestemmelserne om fremgangsmåden ved separation og skilsmisse ens. Der skal således følges den samme procedure også ved skilsmisse på grundlag af separation, jf. ægteskabslovens § 32, selv om ægtefællerne har været gennem en separationssag efter tilsvarende regler tidligere, normalt godt et år tidligere.

Forud for alle skilsmisser på grundlag af separation skal der ifølge ægteskabslovens § 43 forsøges mægling mellem ægtefællerne om fortsættelse af ægteskabet, selv om mægling før separationen viste sig forgæves.

Søger ægtefællerne skilsmissen ved bevilling, skal de begge møde personligt i statsamtet til fornyet vilkårsforhandling, jf. ægteskabslovens § 44. Dette gælder også, når ægtefællerne på forhånd begge har erklæret at ville skilles og er enige om vilkårene, og uanset om vilkårene for separationen også gælder for tiden efter en eventuel senere skilsmisse. Undlader en af ægtefællerne at møde op trods to tilsigelser, kan der ikke meddeles bevilling. Den ægtefælle, der har taget initiativ til skilsmissen, er herefter henvist til at anlægge retssag og få skilsmisedom, også selv om det viser sig ved drøftelserne med advokaterne eller under domsforhandlingen, at der ikke har været nogen reel uenighed mellem parterne.

Efter den gældende ægteskabslovs § 45 gælder de vilkår, der er fastsat ved en dom til separation, også for tiden efter en skilsmisse opnået på grundlag af separationen – såkaldt gennemgående vilkår. Kun med hensyn til bidragspligt over for den anden ægtefælle kan der ved dommen træffes anden bestemmelse, jf. § 45, 2. pkt. Det er sædvanligt, at aftalte separationsvilkår indeholder en klausul om, at vilkårene også skal gælde for tiden efter en eventuel skilsmisse på grundlag af separationen.

For så vidt angår forældremyndighedsspørgsmålet følger det af myndighedslovens § 11, stk. 1, således som reglen blev formuleret ved lovændringen i 1985, at der ved separation eller skilsmisse skal tages stilling til, hvem forældremyndigheden skal tilkomme, medmindre der tidligere er truffet aftale eller afgørelse herom.

Arbejdsgruppen finder ikke, at der er betænkeligheder ved at undlade mægling ved skilsmisse med henblik på ægteskabets fortsættelse i tilfælde, hvor der forgæves er forsøgt mægling forud for separationen,

og hvor ægtefællerne har haft en separationsperiode på mindst et halvt år til at afklare deres forhold.

Arbejdsgruppen foreslår, at der ikke skal gennemføres vilkårsforhandling, hvis der søges skilsmissebevilling på grundlag af separation og alle separationsvilkårene gælder også for tiden efter en eventuel senere skilsmisse. Er det i en aftale eller en separationsdom bestemt, at spørgsmålet om bidrag til den anden ægtefælle skal tages op på ny ved en eventuel senere skilsmisse, må der indkaldes til sædvanlig vilkårsforhandling med henblik på drøftelse af bidragsspørgsmålet.

Forslagene indebærer, at i de tilfælde, hvor vilkårsforhandling ikke skal foretages, vil skilsmissebevilling kunne udstedes på skriftligt grundlag.

Der henvises i øvrigt til betænkningens kapitel 5.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1, nr. 1 (§§ 29–35)

Til § 29

Bestemmelsen i § 29 indeholder reglen om adgang til separation.

Efter lovforslaget indføres der adgang for en ægtefælle, som ikke mener at kunne fortsætte samlivet, til at kræve separation.

Som anført i de almindelige bemærkninger er der i alt væsentligt alene tale om en kodifikation af allerede eksisterende praksis.

Forslaget indebærer en ensidigt ret til separation, uanset hvordan den anden ægtefælle stiller sig dertil. Det er ikke nødvendigt at angive eller godtgøre nogen grund til ønsket om separation, og myndighederne skal ikke foretage en undersøgelse heraf. Det er en selvfølge, at en ægtefælle, der efter lovforslagets §§ 31–35 har krav på skilsmisse, f.eks. på grund af den andens utroskab, i stedet kan anmode om separation. Det er herefter overflødig at gentage bestemmelsen i den gældende ægteskabslovs § 30, stk. 2. Det er en selvfølge, at en ægtefælle, der efter lovforslagets §§ 32–35 har krav på skilsmisse, f.eks. på grund af den andens utroskab, i stedet kan anmode om separation.

Det kræves som hidtil, at det er ægtefællens hensigt at følge separationen op med en faktisk samlivsophævelse. Får myndighederne under sagens behandling indtryk af, at ægtefællerne agter at blive boende sammen i den fælles bolig ud over en rimelig overgangsperiode, skal separationen nægtes. Det gælder, selv om det er parternes mening at indrette sig således, at hver skal have sine egne værelser.

Separationen kan som hidtil meddeles både ved dom og ved bevilling. Uanset at en ægtefælle efter

forslaget ikke længere har mulighed for at hindre, at den anden ægtefælles ønske om separation imødekommes, kan bevilling kun meddeles, hvis ægtefællerne er enige om at ønske separation ved bevilling og om vilkårene herfor, jf. ægteskabslovens § 42. Lovforslaget indeholder således ingen ændringer i betingelserne for at kunne meddele separation ved bevilling. Er disse ikke til stede, må separationen gennemføres ved dom. Under sagen kan retten afvise forsøg fra sagsøgte på at afgive forklaring om eller på anden måde føre bevis for sagsøgers adfærd og forholdene under ægteskabet som værende uden betydning for, om der skal afsiges dom til separation.

Til § 30

Bestemmelsen fastslår virkningerne af, at ægtefællerne efter separationen fortsætter eller genoptager samlivet.

Efter lovforslagets § 30 bortfalder separationens virkninger for fremtiden, hvis ægtefællerne fortsætter samlivet ud over en rimelig overgangsperiode eller genoptager samlivet uden på ny at ophæve dette inden for kortere tid.

Som nævnt i betænkningen vil en aftale også kunne bevirke separationens bortfald. Det har ikke været meningen med den ændrede formulering af § 30 at ændre retstilstanden på dette punkt.

Som efter den gældende bestemmelse i § 31 foreslås det, at separationens virkninger bortfalder for fremtiden. Dette har bl.a. betydning for formueordningen.

Til § 31

Bestemmelsen fastlægger separationstidens længde.

Efter stk. 1 er separationstiden på 1 år. Hvis ægtefællerne er enige om at opløse ægteskabet, foreslås det dog, at skilsmisse bør kunne opnås allerede efter ½ års separation, jf. stk. 2.

Separationen kan som hidtil ikke danne grundlag for skilsmisse, hvis samlivet har været fortsat ud over en rimelig overgangsperiode. Hvis ægtefællerne har genoptaget samlivet uden på ny at have ophævet dette inden for kortere tid, vil adgangen til skilsmisse på grundlag af separationen ligeledes være bortfaldet, jf. lovforslagets § 30. Arbejdsgruppen har ikke fundet behov for at gentage dette krav om adskillelsen i lovforslagets § 31, idet separationens virkninger generelt, herunder muligheden for at opnå skilsmisse på grundlag af separationen, i medfør af § 30 bortfalder, hvis samlivet fortsættes eller genoptages.

Efter lovforslaget sker der ingen ændring i den gældende ordning, hvorefter separationsfristen regnes fra bevillingens dato eller datoen for separationsdommen, selv om parterne i en rimelig overgangsperiode har boet sammen og uanset forsøg på samlivs-genoptagelse.

Som noget nyt foreslås det i stk. 2, at skilsmisse i enighedstilfælde kan meddeles efter kun ½ års separation. Der skal være enighed om ønsket om skilsmisse, hvorimod der ikke behøver at være enighed om vilkårs spørgsmål, der kan tages op ved skilsmissen. Enigheden behøver ikke at være fastslået før henvendelsen til statsamtet. Henvender en af ægtefællerne sig til statsamtet, må statsamtet skrive til den anden part med anmodning om at udfylde og underskrive skilsmissebegæringen. Nægter den anden ægtefælle at medvirke hertil eller undlader denne at reagere, bortfalder muligheden for skilsmisse efter ½ års separation ved bevilling, uden at det er nødvendigt at indkalde til en vilkårsforhandling. Ægtefællen må da henvises til at indsende en ny begæring til statsamtet, når etårsfristen er udløbet, jf. lovforslagets § 31, stk. 1.

Det kan komme på tale af meddele skilsmisse efter lovforslagets § 31, stk. 2, ved dom. Dette gælder i tilfælde, hvor ægtefællerne er enige om skilsmisse, men uenige om et vilkår, typisk spørgsmålet om bidragspligt, hvis dette vilkår ifølge separationsbevillingen eller dommen ikke gælder for tiden efter en skilsmisse. Domstolene tager da samtidig med, at der meddeles skilsmisse efter 6 måneders separation, stilling til bidragsspørgsmålet. Det kan ikke udelukkes, at en ægtefælle udtager stævning med påstand om skilsmisse efter stk. 2 i tilfælde, hvor den anden ægtefælle ikke har reageret på en henvendelse fra statsamtet, idet sagsøger formoder, at der foreligger enighed om ønsket om skilsmisse. Udebliver den anden ægtefælle, kan der ikke meddeles skilsmisse.

Enigheden om skilsmisse skal foreligge efter udløbet af halvårsfristen. Hvis skilsmisse opnås uden forudgående vilkårsforhandling alene på grundlag af parternes skriftlige begæring, kan ægtefællernes tilkendegivelser derfor først afgives, når der er forløbet et halvt år fra separationens dato. Enigheden skal være til stede lige til bevillingens meddelelse eller dommens afsigelse.

Hvis betingelserne for at undlade vilkårsforhandling, jf. lovforslagets § 44, stk. 1, ikke er til stede, fordi vilkårene ikke er gennemgående, kan ansøgning om skilsmisse som hidtil indsendes til statsamtet, inden tidsbetingelsen er opfyldt. Vilkårsforhandling kan dog først finde sted, når fristen er udløbet.

Til § 32

Efter denne bestemmelse er der adgang til skilsmisse efter 2 års adskillelse.

Skilsmisse efter lovforslagets § 32 forudsætter, at ægtefællerne har levet faktisk adskilt med forskellige bopæle de sidste 2 år. Det kræves endvidere, at uoverensstemmelser er årsagen til den fysiske adskillelse. Faktisk adskillelse, der f.eks. skyldes arbejds- eller uddannelsesmæssige forhold, kan ikke danne grundlag for skilsmisse. Er ægtefællerne uenige om, hvorvidt ægteskabet skal opløses, og hævder den ene, at der ikke har foreligget to års uoverensstemmelser, må retten bedømme de foreliggende beviser herfor. Selv om adskillelsen oprindeligt ikke skyldes uoverensstemmelser, kan forholdet dog henføres under § 32, hvis ægtefællen, der ønsker ægteskabet opløst, kan godtgøre, at der senere er opstået en uoverensstemmelse, som har givet sig udslag i fortsat adskillelse. Fristen begynder da at løbe fra det tidspunkt, da uoverensstemmelsen opstod. Der skal ligesom efter den gældende § 33 ikke lægges vægt på, om uoverensstemmelserne hovedsagelig beror på ægtefællens egne forhold. Bortset fra, at fristen i lovforslagets § 32 er nedsat til 2 år, svarer bestemmelsen til den gældende lovs § 33, og den praksis, der har udviklet sig om denne bestemmelse, kan derfor fortsat anvendes.

Til § 33

Bestemmelsen vedrører adgangen til skilsmisse på grund af utroskab.

Efter lovforslagets § 33 opretholdes adgangen til umiddelbar skilsmisse på grund af utroskab.

Lovforslagets § 33, stk. 1, svarer til den gældende lovs § 37, stk. 1. Der er dog foretaget den sproglige modernisering, at arbejdsgruppen har valgt at anvende udtrykket »været utro« i stedet for udtrykket »gjort sig skyldig i ægteskabsbrud«. Der er ikke til sigtet nogen realitetsændring. Den praksis, der har udviklet sig i forbindelse med § 37, stk. 1, vil derfor fortsat kunne finde anvendelse. Utroskab foreligger, når en gift person vidende og frivilligt har samleje med en anden end sin ægtefælle. Utroskab foreligger ikke, hvis en ægtefælle f.eks. er blevet voldtaget. Som lignende seksuelle forhold kan nævnes et homoseksuelt forhold og visse samlejelignende forhold.

Der er to omstændigheder, som medfører, at retten til skilsmisse på grundlag af utroskab ikke kan påberåbes, jf. bestemmelsens stk. 1, 2. pkt. Dette gælder i tilfælde, hvor den anden ægtefælle har været indforstået med handlingen. Det vil f.eks. være tilfældet, hvis ægtefællen frivilligt har medvirket til handlingen,

eksempelvis ved tilskyndelse, eller må siges på forhånd at have givet sit samtykke, f.eks. ved en aftale om at ophæve troskabspligten. Skilsmisse kan heller ikke opnås, hvis ægtefællen må anses at have frafaldet sin ret. Efter praksis antages dette at være tilfældet, hvis den pågældende efterfølgende enten udtrykkeligt eller stiltiende har givet afkald på at kræve skilsmisse på grund af den andens utroskab. Stiltiende afkald antages i almindelighed at foreligge, hvor ægtefællen med kendskab til den andens ægteskabsbrud fortsatte det seksuelle samliv.

I lovforslagets § 33, stk. 2, er indføjet en ny regel, der afskærer en ægtefælle fra at kræve skilsmisse på grund af utroskab, der har fundet sted, mens ægtefællerne er separerede.

Reglen i lovforslagets § 33, stk. 3, svarer til den gældende § 37, stk. 3, bortset fra en enkelt redaktionel ændring, der tager højde for, at bevillingsvejen er den mest anvendte.

Til § 34

Ifølge denne bestemmelse er der adgang til skilsmisse, når den anden ægtefælle har udøvet forsætlig vold af grovere karakter over for ægtefællen eller børnene. Lovforslagets § 34, stk. 1, svarer til den gældende § 39, således som bestemmelsen blev affattet ved lov nr. 223 af 22. april 1987. I stk. 2 har arbejdsgruppen på samme måde som i lovforslagets § 33, stk. 3, foreslået en mindre redaktionel ændring.

Til § 35

Bestemmelsen indeholder reglen om adgang til skilsmisse på grundlag af bigami.

Lovforslagets § 35 svarer til den gældende lovs § 36.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med reglerne i ægteskabslovens kapitel 3 om omstødelse.

Til § 1, nr. 2 (§ 42, stk. 1)

I konsekvens af forslaget om ophævelse af den gældende lovs § 37, stk. 2, foreslås § 42, stk. 1, 2. pkt., ophævet.

Til § 1, nr. 3 (§ 43, stk. 1)

Bestemmelsen indeholder regler om, hvornår der skal foretages mægling.

Det foreslås i § 43 at indskrænke kravet om obligatorisk mægling til sager om separation efter § 29 eller umiddelbar skilsmisse efter §§ 32-35. Forslaget indebærer, at der i sager om skilsmisse på grundlag af se-

paration, jf. § 31, ikke skal affholdes mægling. Dette gælder, uanset om skilsmissemiddeles ved dom eller bevilling, og uanset om der indkaldes til vilkårsforhandling efter § 44.

Kravet til tidspunktet for mæglingen i sager, der skal behandles ved retten, foreslås lempet. Efter ordlyden af den gældende § 43 skal mægling i retssager forsøges, inden sagen anlægges. Af praktiske grunde er der en klar udvikling i retning af ved retssager at lempe kravet, således at sagen ikke afvises fra berømmelse, selv om mægling ikke er foretaget. I disse tilfælde udsætter retten sagen, for at mægling kan finde sted. Den ændrede formulering i lovforslagets § 43, hvorefter mægling skal være forsøgt før domsforhandlingens afslutning, viderefører denne praksis.

Til § 1, nr. 4 (§ 44)

Bestemmelsen indeholder regler om vilkårsforhandling.

Efter den gældende lovs § 44 skal der foretages vilkårsforhandling, inden bevilling til separation eller skilsmisse meddeles. Regler herom fastsættes af justitsministeren. Det kan i disse regler bestemmes, at vilkårsforhandlingen bortfalder for en ægtefælle, der ikke har ophold her i landet.

Udkastet til den ny affattelse af § 44 tilsigter at forenkle fremgangsmåden ved skilsmisse på grundlag af separation, jf. lovforslagets § 31, således at der ikke stilles krav om fornyet vilkårsforhandling, hvis alle vilkårene for separationen skal gælde også for tiden efter en eventuel senere skilsmisse.

Den forenklede fremgangsmåde med undladelse af vilkårsforhandling forud for en skilsmissebevilling

på grundlag af separation kan ikke anvendes, hvis der i en vilkårsaftale eller ved en separationsdom for så vidt angår bidragspligten er bestemt, at et vilkår skal tages op på ny ved en eventuel senere skilsmisse, jf. ægteskabslovens § 45, 2. pkt. I denne situation må der indkaldes til sædvanlig vilkårsforhandling med henblik på drøftelse af bidragspligten. Hvis det i andre tilfælde skønnes nødvendigt eller hensigtsmæssigt, kan statsamtet indkalde til vilkårsforhandling. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis der er mangler eller uklarheder i den skriftlige henvendelse eller usikkerhed om vilkårene. Et ønske fra en eller begge ægtefæller om at møde i statsamtet vil det også være naturligt at imødekomme. Undlader en ægtefælle i disse tilfælde at efterkomme statsamtets anmodning ved at udeblive fra vilkårsforhandlingen trods tilsigelser hertil, kan statsamtet nægte at udfærdige skilsmissebevilling.

Forslaget medfører, at skilsmissebevilling kan udstedes på skriftligt grundlag i de tilfælde, hvor vilkårsforhandling ikke skal foretages.

Til § 5

Bestemmelsen indeholder en sædvanlig hjemmel til at sætte ændringsloven i kraft for Færøerne og Grønland.

For Grønlands vedkommende gælder lov for Grønland om ægteskabs indgåelse og opløsning, jf. lovebekendtgørelse nr. 318 af 21. september 1969 med senere ændringer.

For Færøernes vedkommende gælder fortsat ægteskabsloven nr. 276 af 30. juni 1922 om ægteskabs indgåelse og opløsning med senere ændringer.